



Inköpsguide

För medlemmar i Fair Trade Återförsäljarna

Uppdaterad 20 februari 2024

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Fair Trade-rörelsen	3
1.2 Organisationen Fair Trade Återförsäljarna en del i Fair Trade-rörelsen.....	4
1.3 Läsanvisning	4
2. Godkända produkter	4
2.1 WFTO-produkter som är garanterad Fair Trade	5
2.2 Fairtrade-märkta produkter	6
2.3 Produkter med märkningar från andra Fair Trade-organisationer	7
2.4 Kommunikation av produktmärkning	8
2.5 Fair Trade och Fairtrade	8
3. Vad gäller för medlemmarna?	9
3.1 Övrig försäljning	9
4. Bilaga	10

1. Inledning

Kriterierna för vad som får kallas Fair Trade (rättvis världshandel) grundar sig i ILO:s kärnkonventioner samt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

World Fair Trade Organization (WFTO) och Fairtrade International, de båda största aktörerna för/inom rättvis handel, beslutade 2001 om en gemensam definition för rättvis handel.

”Rättvis handel är ett handelssamarbete, baserat på dialog, öppenhet och respekt som verkar för en rättvisare världshandel. Det bidrar till hållbar utveckling genom att erbjuda bättre handelsvillkor och garantera rättigheter för marginaliserade producenter och arbetare - framförallt i Syd. Organisationer för rättvis handel med stöd av konsumenter arbetar aktivt med att stödja producenter, att öka medvetenheten och kampanjarbete för förändringar i de regler och den praxis som reglerar den konventionella internationella handeln.”

Som ett komplement till den gemensamma definitionen har man utarbetat International Fair Trade Charter ¹ och idag är det flera hundra aktörer inom rättvis handel som stöttar denna charter.

1.1 Fair Trade-rörelsen

Fair Trade-rörelsen består av individer, organisationer och nätverk vars gemensamma vision om en rättvis värld och en hållbar utveckling i världshandeln gör att alla människor kan få ett värdigt liv och uppnå sin mänskliga potential genom sitt arbete.

Fair Trade baseras på att produktion och handel sätter människan och miljön före kapitalet. Fair Trade kännetecknas av en mer transparent leverantörskedja som också för producenter och konsumenter närmare varandra. Genom att bevisa att en mer rättvis värld är möjlig, försöker Fair Trade uppnå en ändring av reglerna för handeln så att småproducenter, arbetare och konsumenter får ett drägligare liv. Fair Trade är inte en hjälporganisation utan en organisation som arbetar för förändring och utveckling genom handel.

Inom Fair Trade ingår även Fairtrade-märkningarna. Fairtrade är en oberoende certifiering med kriterier för ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling i länder med utbredd fattigdom. Kriterierna utvecklas av Fairtrade International och baseras på de grundläggande ILO-konventionerna för mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Tänk på att *Fair Trade* kan skrivas på två sätt. Och det bredare begreppet Fair Trade (två ord) innefattar också Fairtrade (ett ord)-märkningarna (se mer under 2.5).

¹ Det fanns ett gammalt dokument som kallades Fair Trade Charter. Nu finns *The International Fair Trade Charter*, som är utvidgat och uppdaterat dokument och som också knyter an till de globala utvecklingsmålen
<https://www.fair-trade.website/>

1.2 Organisationen Fair Trade Återförsäljarna en del i Fair Trade-rörelsen

Organisationen Fair Trade Återförsäljarna (FTÅ) är medlem i World Fair Trade Organization (WFTO). WFTO är en sammanslutning av producenter, importörer, grossister, återförsäljare samt nationella och regionala Fair Trade-nätverk, dvs aktörer från alla delar i handelskedjan. Enligt årsrapporten för 2022 fanns fler än 450 medlemmar i över 80 länder.

Medlemmar i Fair Trade Återförsäljarna ska följa de kriterier som beslutats för respektive medlemskategori ². Medlemskriterierna bygger på den standard för återförsäljare som tagits fram inom WFTO ³. Medlemskapet innebär bland annat att *största delen av sortimentet* ska uppfylla kraven för rättvis handel. Det kan vara enligt WFTO:s 10 principer för Fair Trade, genom Fairtrade-märkningen eller annan liknande märkning.

Inom Fair Trade Återförsäljarna gäller nya medlemskategorier och medlemskriterier från den 1 januari 2021. Enligt medlemskriterierna för Fair Trade-butiker ska minst 60 procent av inköpsvärdet vara godkända Fair Trade-produkter. Det ska finnas information i butiken, om varor som är Fair Trade och vilka som inte är Fair Trade.

1.3 Läsanvisning

Inköpsguiden har tagits fram för att stödja medlemmarna vid inköp av hantverk och livsmedel. I avsnitt 2 *Godkända produkter* beskrivs vilka produkter som är godkända som Fair Trade-produkter. Det finns en beskrivning av godkända märkningar. I avsnitt 3 *Vad gäller för medlemmarna* står det var som gäller för de två medlemskategorierna.

Som komplement till texten finns en bilaga som beskriver olika importörer/grossister och varför de är godkända som Fair Trade-importörer.

2. Godkända produkter

Produkterna kan till exempel ha en märkning (WFTO-märket eller Fairtrade-märket). Producenten, importören eller grossisten kan vara WFTO-medlem. En producent, importör eller grossist kan också vara *godkänd av* en WFTO-medlem. Produkter från producenter/importörer/grossister som är WFTO-medlemmar/har WFTO-märkningen samt Fairtrade-märkta produkter är vanligast i våra Fair Trade-butiker.

Fairtrade-märkta produkter finns på många livsmedel i den ordinarie handeln, till exempel på produkter från multinationella företag som Nestlé (Zoegas kaffe). Även om delar av deras sortiment har Fairtrade-märket så driver många av dessa företag en verksamhet som kritiseras för sina stora brister när det gäller etisk hållbarhet. Fair Trade-butiker och Övriga Fair Trade-återförsäljare bör därför inte köpa in produkter från sådana importörer.

² Medlemskriterier och medlemskategorier för Fair Trade Återförsäljarna.

³ WFTO's Retailer Standard.

2.1 WFTO-produkter som är garanterad Fair Trade



Organisationslogotypen



Märket på produkten (med producentens, importörens/grossistens namn)

Produkterna kan antingen komma från en av WFTO godkänd producent/importör/grossist eller från är producent/importör/grossist som kontrolleras av en nationell Fair Trade-organisation som är WFTO-medlem.

Att vara WFTO-medlem innebär att hela organisationen följer de 10 principerna för Fair Trade. En godkänd WFTO-medlem får använda garantimärket på sina produkter. Producenternas drivkraft (initiativet togs 2013) för att införa en märkning var att det skulle öka deras möjligheter att nå utanför de traditionella Fair Trade-kanalerna.

WFTO:s 10 principer finns som bilaga i Medlemskriterier och medlemskategorier för Fair Trade Återförsäljarna (2021) och på Fair Trade Återförsäljarnas hemsida

<https://www.fairtradeorg.se/om-fair-trade/world-fair-trade-organization/wftos-10-principer-for-fair-trade/>

Här finns ”10 principles of Fair Trade” på engelska:

<https://wfto.com/our-fair-trade-system#10-principles-of-fair-trade>

Märkningstyp	Label för aktörer från alla delar i handelskedjan.
Produkter	Hantverk, heminredning, jordbruksprodukter/livsmedel.
Kontrollsystem	Self-Assessment Report, Peer Visit, Monitoring Audit och Accountability Watch.
Användningsområde	Produkter från Syd och Nord
Ekologisk certifiering	Inget krav, men eftersträvas.
Producenttyp	Småskalig produktion.
Övrigt	Bildningsarbete och politiskt påverkansarbete för rättvis världshandel.
Kännetecken	Hela organisationens verksamhet följer Fair Trade-principerna.
Säljs i	Fair Trade-butiker i första hand.

2.2 Fairtrade-märkta produkter



Fairtrade är en märkning från Fairtrade International, i Sverige representerad genom Fairtrade Sverige. Det finns flera varianter: svart märke, svart märke med svart triangel och vitt märke. Märkningarna avser främst ingredienser i livsmedel men märkningen finns även på andra produkter.

Läs mer om märkningen:

<https://fairtrade.se/om-fairtrade/sa-funkar-det/markning/>

Läs mer om kriterierna:

<https://fairtrade.se/om-fairtrade/sa-funkar-det/kriterier-och-kontroll/>

Läs mer om råvaror och produkter:

<https://fairtrade.se/om-fairtrade/det-har-ar-fairtrade/ravaror-och-produkter/>

Läs mer om massbalans:

<https://www.flocert.net/glossary/mass-balance/>

Märkningstyp	<p>Svart märke: Produktmärke. Betyder för matvaror att alla ingredienser i produkten som kan vara Fairtrade-certifierade måste vara det. Minst 20 procent av det totala innehållet ska vara certifierat för att en sammansatt produkt ska få märkas med Fairtrades svarta märke.</p> <p>Svart märke med triangel: Massbalans används. Det tillämpas för vissa råvaror. Det innebär att under produktionen kan Fairtrade-märkta råvaror (kakao, te, socker) blandas med icke-certifierade råvaror av samma sort. I den totala produktionen får mängden sålda Fairtrade-råvaror inte överstiga den köpta Fairtrade-quantiteten.</p> <p>Vitt märke: Ingrediensmärkning betyder att av de ingredienser som kan vara Fairtrade är endast vissa ingredienser Fairtrade. Det kan alltså finnas ingredienser som inte är Fairtrade. Märket anger med text vilken produkt som är Fairtrade.</p>
Produkter	Livsmedel, kakao, kaffe, te, vin, frukt, honung, glass, godis, läsk, guld, textilier (bomull), sportbollar, blommor.
Kontrollsystem	FLOCERT, som kontrolleras av en tredje part.
Användningsområde	(Råvaru)produkter från länder med utbredd fattigdom.
Ekologisk certifiering	Inget krav.
Producenttyp	Småkooperativ, plantager.
Övrigt	Bildningsarbete och politiskt påverkansarbete för rättvis handel.
Säljs i	Dagligvaruhandel, Systembolaget, blomsteraffärer, klädaffärer och mycket till det som kallas "out of home" som är kommuner, restauranger mm.
Kännetecken	Används oftast för produkter från företag där endast en del av sortimentet är Fairtrade-märkt.

2.3 Produkter med märkningar från andra Fair Trade-organisationer



Fair for Life är en certifiering som finns sedan 2006. Märkningen baseras på ILO-konventionen, FLO Fair Trade och andra sociala standards. Varje producent ska utifrån sina förutsättningar uppfylla WFTO:s principer för Fair Trade. Märkningen är en lite svagare Fairtrade märkning men är samtidigt en kombinerad ekologisk märkning.

Märkningen används inom produktområden där det är svårt med Fairtrade-märkning (till exempel vilt växande örter eller hudvårdsprodukter). Märkningen ökar chansen för små producenter att nå ut och främjar nischprodukter.

Läs mer på hemsidan: <https://www.fairforlife.org/>

Märkningstyp	Produktmärkning.
Produkter	Livsmedel (även fisk, skaldjur, vin), plantor, hudvård, textilier, konsthantverk, turistsektorn.
Kontrollsystem	Ecocert, ISO.
Användningsområde	Produkter från Syd och Nord.
Ekologisk certifiering	Inget krav.
Producenttyp	Småkooperativ, enskilda gårdar, plantager.
Säljs i	Oftast i specialbutiker, t.ex. hälsokostbutiker.



Simbolo de Pequeños Productores, SPP, är ett globalt initiativ som startade 2006. SPP är ett nätverk av små producenter inom lantbruket i framför allt Latinamerika och Asien. Märkningen garanterar att produkten kommer från småskalig produktion och är oftast även ekologiskt certifierad. Detta är den enda märkningen som skapats i Syd. 2020 ingick 150 medlemmar i 28 länder.

Produkter med SPP-märkning är ovanliga i Sverige. Webbsida: spp.coop

Märkningstyp	Produktmärkning.
Produkter	Jordbruksprodukter.
Kontrollsystem	Flera oberoende kontrollsystem.
Användningsområde	Produkter från Syd, framförallt Latinamerika och Asien.
Ekologisk certifiering	Ingår oftast, krav för alla nya medlemmar.
Producenttyp	Småskalig produktion.
Övrigt	Bildningsarbete för rättvis handel.
Säljs i	Oftast Fair Trade-butiker, även dagligvaruhandel (choklad).



Naturland Fair är ett supplement till den ursprungliga märkningen Naturland från Tyskland. Den startades 1982 med standarder för ekologisk odling. Denna märkning förenar ekologiskt lantbruk, socialt ansvar och rättvis handel.

Ett exempel för certifierade produkter från Nord är mjölk från vissa gårdar i Tyskland. (Mjölken används i bl.a. chokladrussin från North & South).

Webbsida (på tyska): naturland.de/de/naturland/was-wir-tun/naturland-fair.html

Märkningstyp	Produktmärkning.
Produkter	Livsmedel, honung, bomullstextilier, träprodukter.
Kontrollsystem	ISO.
Användningsområde	Produkter från Syd och Nord.
Ekologisk certifiering	Ingår.
Producenttyp	Småkooperativ, gårdar, plantager.
Övrigt	Bildningsarbete för rättvis världshandel.

2.4 Kommunikation av produktmärkning

Tänk på att dessa logotyper inte får användas hur som helst. Fairtrade Sverige och Organisationen Fair Trade Återförsäljarna har riktlinjer för medlemmarna om hur olika typer av märken får användas i kommunikationen. Kontakta styrelsen för information om vad som gäller, maila till info@fairtradeorg.se.

2.5 Fair Trade och Fairtrade

Systemen med Fairtrade-märkta varor och organisationer/företag som följer WFTO:s principer för Fair Trade fungerar parallellt och är ibland överlappande. Som exempel kan en skjorta gjord av Fairtrade-märkt bomull vara sydd av en producent som är medlem i WFTO. Ett annat exempel är när en WFTO-importör, till exempel Sackeus (Fair Trade Company), köper in en Fairtrade-märkt produkt och sätter sitt eget WFTO-märke på produkten.





3. Vad gäller för medlemmarna?

För en medlem i Fair Trade Återförsäljarna som är Fair Trade-butik ska 60% av inköpsvärdet vara Fair Trade-produkter, dvs. produkter som kan spåras tillbaka till någon av de ovannämnda Fair Trade-certifieringarna/märkningarna och då i första hand en WFTO-producent/importör. För Övriga Fair Trade-återförsäljare gäller att de utifrån sina förutsättningar arbeta enligt WFTO:s 10 principer för Fair Trade och använda/sälja produkter som är Fair Trade-produkter.

Medlemmarna ska sträva efter att ha produkter som är både *Fair Trade* och ekologiska.

3.1 Övrig försäljning

Huvuduppgiften är att främja rättvis handel, som är en viktig del av hållbar konsumtion. Utanför de 60% Fair Trade-produkter kan sortimentet kompletteras med produkter som främjar miljömässigt och socialt hållbar konsumtion utan att vara certifierade/märkta enligt ovan.

Det kan till exempel vara

- Ekologiska produkter som inte är Fair Trade.
- Lokalt producerade produkter.
- Produkter från grupper/organisationer som bidrar till ekonomisk utveckling för socialt utsatta grupper – både globalt och lokalt.
Här ingår produkter från direkta importkontakter som en del butiker har.
- Böcker

Tillbehör till Fair Trade-produkter (ex. innerkuddar, lampsladdar) ingår i övrig försäljning.

Tänk på att inte ha produkter som går helt utanför ramen för en hållbar utveckling.

4. Bilaga

I bilagan har vi delat in importörer/grossister enligt den indelning som beskrivs ovan.

För varje importör/grossist finns exempel på produkter, kontaktperson hos medlem som ofta gör inköp från och väl känner till importören/grossisten.

Listan uppdateras löpande, till exempel då en medlem börjar göra inköp från ny importör/grossist.